

Формування міжнародної системи адаптивного спорту для людей з відхиленнями розумового розвитку

Євген Гончаренко, Ірина Когут

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, Україна

Анотація. Залучення осіб з інвалідністю до рухової активності та формування системи адаптивного спорту є одним з найбільш вагомих соціальних досягнень ХХ ст. Протягом першої половини ХХ ст. спорт став доступним та важливим інститутом соціалізації осіб з вадами слуху та порушеннями опорно-рухового апарату. Суттєві глобальні зміни у світовому суспільстві після Другої світової війни сприяли формуванню якісного нового, гуманістичного світогляду, поширенню соціальних цінностей та створенню нових умов для життя людей з інвалідністю, зокрема у цивілізованих країнах Північної Америки та Європи. Значним соціальним проривом та досягненням світової спільноти стало зародження та формування системи адаптивного спорту для людей з відхиленнями розумового розвитку. Нині розвиток спорту для таких осіб здійснюється за кількома напрямками, аналіз яких дозволить сформувати чітке уявлення про візію, філософію, мету, завдання, принципи кожного з них. *Мета.* Визначення перспектив розвитку адаптивного спорту для людей з відхиленнями розумового розвитку на основі аналізу напрямів формування його міжнародної системи в історичному та соціальному аспектах. *Методи.* Аналіз і узагальнення спеціальної науково-методичної літератури, синтез, узагальнення, порівняння. *Результати.* Проаналізовано в історичному аспекті особливості формування адаптивного спорту для осіб з відхиленнями розумового розвитку в рамках паралімпійського спорту та міжнародного спортивного руху Спеціальних Олімпіад. Здійснено спробу виявити соціальну роль кожного із напрямів. Визначено місце адаптивного спорту для людей з відхиленнями розумового розвитку в міжнародній паралімпійській системі, проаналізовано особливості діяльності організації Virtus.

Ключові слова: адаптивний спорт, Спеціальні Олімпіади, Virtus, відхилення розумового розвитку.

Yevhen Honcharenko, Iryna Kohut

FORMATION OF THE INTERNATIONAL SYSTEM OF ADAPTIVE SPORT FOR PEOPLE WITH MENTAL DISABILITIES

Abstract. The involvement of persons with disabilities in physical activity and the formation of the system of adaptive sport is one of the most significant social achievements of the 20th century. During the first half of the 20th century, sport became an accessible and important institution for the socialization of persons with hearing impairments and musculoskeletal disorders. Significant global changes in the world society after the Second World War contributed to the formation of a qualitatively new, humanistic worldview, the spread of social values and the creation of new conditions for the lives of people with disabilities, in particular in the civilized countries of North America and Europe. A significant social breakthrough and achievement of the world community was the emergence and formation of the system of adaptive sports for people with mental disabilities. Nowadays, the development of sport for such people is carried out in several directions, the analysis of which will allow forming a clear idea of the vision, philosophy, goals, tasks, principles of each of them. *Objective.* Determination of prospects of adaptive sport development for people with mental disabilities based on analysis of directions of its international system formation in historical and social aspects. *Methods.* Analysis and generalization of special scientific and methodical literature, synthesis, generalization, comparison. *Results.* The features of the formation of adaptive sport for people with mental disabilities in the framework of Paralympic sport and the international sports movement of the Special Olympics are analyzed in the historical aspect. An attempt is made to identify the social role of each of the directions. The place of adaptive sport for people with intellectual disabilities in the international Paralympic system is determined; the features of the Virtus organization activities are analyzed.

Keywords: adaptive sport, Special Olympics, Virtus, mental retardation.

Вступ. Відомості про перші організовані спроби залучення осіб з інвалідністю до занять спортом зустрічаються у другій половині ХІХ ст. [10]. Так, перший футбольний клуб глухих «Glasgow Deaf Athletic» було засновано у 1871 р. у Шотландії. 12 листопада 1932 р. у Великій Британії було створено Товариство одноруких гравців у гольф [10, 19]. Наприкінці ХІХ ст. у Європі починає формуватись мережа спортивних закладів для людей з інвалідністю, зокрема, для людей з вадами слуху [6].

У ХХ ст. заняття спортом для людей з інвалідністю стали не лише системним явищем, але й набули широкої популярності у світі. Міжнародні спортивні організації з адаптивного спорту були визнані Міжнародним олімпійським комітетом (МОК) [3, 6, 15]. Адаптивний спорт набув важливої соціальної значущості в багатьох країнах світу і став індикатором сформованості демократичного та громадянського суспільства. Різні напрями адаптивного спортивного руху формувались та поширювались у світі асинхронно. Так, тривалий час єдиною нозологічною групою, де спорт відіграв важливу роль соціалізації та самореалізації, були люди з вадами слуху [6].

У часи Другої світової війни, у зв'язку із суттєвим зростанням чисельності осіб з ураженнями опорно-рухового апарату, було закладено фундамент для формування паралімпійського спортивного руху. Передумови зародження та розвитку спорту для осіб з відхиленнями розумового розвитку (ВРР) беруть свій початок у 1960-х роках у США, коли було створено Міжнародну організацію Спеціальні Олімпіади [16, 20].

Сьогодні спорт для людей з ВРР представлено у двох визнаних світовою спортивною спільнотою напрямках – Спеціальні Олімпіади та паралімпійський рух [3, 12, 13, 25]. Не-

Honcharenko Ye., Kohut I. Formation of the international system of adaptive sport for people with mental disabilities. Theory and Methods of Physical education and sports. 2022; 3: 69–74
DOI: 10.32652/tmfv.2022.3.69–74

Гончаренко Є., Когут І. Формування міжнародної системи адаптивного спорту для людей з відхиленнями розумового розвитку. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2022; 3: 69–74
DOI: 10.32652/tmfv.2022.3.69–74

зважаючи на те що витоки паралімпійського спорту сягають 1940-х років, дотичність людей з ВРР до паралімпійського руху була практично відсутня до 1990-х років [12]. Складність та багатогранність світової системи адаптивного спорту для людей з ВРР потребує глибокого аналізу історичних та соціальних засад його формування для визначення перспектив (або перспективних можливостей) розвитку, чому й присвячене наше дослідження.

Роботу проведено на кафедрі професійного, неолімпійського та адаптивного спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України відповідно до плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021–2025 рр. за темою 1.4. «Теоретико-методологічні засади розвитку професійного, неолімпійського та адаптивного спорту в Україні в умовах реформування сфери фізичної культури і спорту» (номер держреєстрації 0121U108294).

Мета дослідження – визначити перспективи розвитку адаптивного спорту для людей з ВРР на основі аналізу напрямів формування його міжнародної системи в історичному та соціальному аспектах.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, синтез, узагальнення, порівняння.

Результати дослідження та їх обговорення. Сучасна система міжнародного спортивного руху є надзвичайно складною та багаторівневою. У доступній нам науковій літературі зустрічаються різні підходи до систематизації напрямів спорту [8]. Проте, з кожним роком більш важливого значення набуває адаптивний спорт, який реалізує право людей з різними видами інвалідності на заняття спортом без будь-яких форм дискримінації, здійснює позитивний вплив на їх соціалізацію, фізичний та моральний стан тощо [1, 7, 9, 18]. У світі існує велика кількість організацій, дотичних до адаптивного спорту, різноманітні підходи до формування нозологічних груп учасників змагань. Разом з тим, результатом формування міжнародної системи адаптивного спор-

ту стало визнання паралімпійського і дефлімпійського спорту, Спеціальних Олімпіад.

Найменш соціально захищеною верствою населення серед учасників міжнародних змагань, на думку багатьох науковців [4, 5, 7, 17], залишаються люди з ВРР. У системі адаптивного спорту вони представлені в паралімпійському спорті та Спеціальних Олімпіадах. Ці дві міжнародні спортивні системи мають як спільні, так і відмітні риси у підходах до функціонування адаптивного спорту. У генезисі їх розвитку формувались та трансформувались підходи до візії, мети, реалізації загальних та специфічних і соціальних завдань, методи та форми організації фізкультурно-спортивної роботи, що і буде нами проаналізовано.

Фундамент міжнародної системи паралімпійського спорту було закладено лікарем-нейрохірургом Людвігом Гуттманном у часи Другої світової війни [13, 14]. У 1948 р. вперше були організовані і проведені змагання для військових-ветеранів зі стрільби з лука. Всі учасники змагань – це військові, які отримали поранення, що призвели до паралічу. Подальша робота Людвіга Гуттманна та його одноподумців сприяла створенню цілісної системи реабілітаційних заходів, що, в свою чергу, привело до зародження паралімпійського спорту.

У 1960 р., коли Рим приймав учасників Олімпійських ігор, відбулись перші Паралімпійські ігри. Тривалий час учасниками цих змагань були паралізовані особи, але поступово нозологічний склад розширювався [4, 5, 14, 21]. Поступово трансформація Паралімпійських ігор від змагань для паралізованих до змагань для спортсменів з різними видами інвалідності сприяла зростанню соціальної ролі паралімпійського спорту у світі, його популяризації та сприйнятті як найбільш масового та популярного напрямку адаптивного спорту.

У цей проміжок часу на іншому континенті, в США, створюється підґрунтя та здійснюються перші організовані спроби залучення людей з ВРР до систематичних занять спортом [3, 20, 23]. У 1962 р. у родинному маєт-

ку родини Кеннеді за ініціативи Юніс Кеннеді-Шрайвер розпочав свою роботу літній спортивно-оздоровчий табір для дітей та дорослих з ВРР. Фактором, що вплинув на таку ініціативу, стала хвороба однієї із сестер Кеннеді – Розмарі. Родина Кеннеді-Шрайвер спільно з активістами та партнерами, за підтримки влади США, розробляють проєкт організації та проведення спортивних змагань для людей з ВРР. Слід зазначити, що ця ідея стала абсолютно інноваційною на той час та не мала аналогів у світі. Зі слів Юніс Кеннеді-Шрайвер, ідея обумовлена позитивними результатами діяльності спортивного-оздоровчого табору та сприятливим соціальним ефектом від регулярних занять спортом [20].

У 1968 р., зусиллями передовсім родини Кеннеді-Шрайвер, засновано організацію Спеціальні Олімпіади. В цьому самому році у м. Чикаго (США) проведені перші спортивні змагання. Слід зауважити, що візія та мета, закладені організацією на витоках свого становлення, незмінні і сьогодні. Спеціальні Олімпіади визначають своєю місією забезпечення систематичного тренувального процесу та проведення змагань з різних, зокрема олімпійських, видів спорту для дітей та дорослих з ВРР. Завдання полягають у наданні їм постійної можливості вдосконалювати рівень фізичної підготовленості, демонструвати сміливість, відчувати радість від участі у змаганнях, обмінюватись досвідом, дружити та комунікувати з іншими спортсменами, родинними, громадою [9, 11, 16, 18].

У 1980-х роках на фоні глобальних соціально-економічних змін у світі відбувається глибока трансформація паралімпійського спорту. Зокрема, у 1982 р. створюється Міжнародний координаційний комітет, який у 1989 р. замінить Міжнародний паралімпійський комітет (МПК). Цікаво, що МПК виник завдяки ініціативності ряду міжнародних організацій адаптивного спорту, які і стали його засновниками. Так, одним із засновників МПК є створена 1986 р. в Нідерландах спортивна організація для людей з ВРР – INAS-FMH (International Sports Federation for Persons with Mental

Handicaps) [22]. Таким чином, організація, мета діяльності якої полягає у розвитку спорту для людей з ВРР, увійшла до паралімпійської родини. З цього часу формуються два незалежних один від одного напрями адаптивного спорту для людей з ВРР: один у структурі паралімпійського спорту, інший – незалежний – Спеціальні Олімпіади. Доцільність створення INAS-FMH, незважаючи на існування Спеціальних Олімпіад, ймовірно обумовлена недостатньою популярністю та впливом останньої в Європі, а також нетрадиційними для «старого світу» підходами до розвитку спорту, що виражається у застосованих методах, принципах, формах організації спортивної діяльності (зокрема класифікація спортсменів, визначення переможців змагань тощо).

До сьогодні триває дискусія про переваги та недоліки кожного з напрямів, разом з тим, як стверджують науковці, кожен з них має право на життя. Більше того, зазначені організації не є конкурентами, а скоріше доповнюють одна іншу, створюючи більш широкі можливості для самореалізації людей з ВРР засобами спорту.

Для 1980-х років характерні стрімкі соціальні зміни у світі, що вплинули на розвиток адаптивного спорту. До основних тенденцій слід віднести: збільшення чисельності нозологічних класів учасників паралімпійського спорту, що вплинуло на організацію змагань та перехід на функціональну класифікацію; заснування у 1982 р. Міжнародного координаційного комітету та у 1989 р. МПК; організаційний супровід та гарантії проведення Паралімпійських ігор Організаційним комітетом Олімпійських ігор; суттєве розширення діяльності Спеціальних Олімпіад за межі США.

З метою формування системного уявлення про діяльність міжнародних спортивних організацій для людей з ВРР нами здійснено спробу історичного аналізу формування та розвитку кожної з них. Так, INAS-FMH у перші роки своєї діяльності змінив назву на INAS-FID, згодом організація отримала назву INAS, а з 2019 р. – Virtus [22]. Протягом всього періоду розвитку одним з найбільш проблемних і невирішених до кінця питань для Virtus за-

Таблиця 1. Хронологія проведення Глобальних ігор

Рік	Місце проведення	Програма	Кількість країн
2004	Больнес, Швеція	7 видів	40
2009	Ліберець, Чехія	7 видів (2 демонстраційні)	34
2011	Лігурія, Італія	8 видів (1 демонстраційний)	35
2015	Гуаякіль, Еквадор	8 видів	35
2019	Брісбен, Австралія	10 видів	50
2023	Віші, Франція	10 видів	

лишається проблема класифікації спортсменів, що стала наслідком виключення осіб з ВРР з програми Паралімпійських ігор після скандалу 2000 р. у Сіднеї. Вперше спортсмени з ВРР брали демонстраційну участь у Паралімпійських іграх 1992 р. Змагання для цієї нозологічної групи відбулись у м. Мадрид. У 1996 р. в Атланті (США) спортсмени з ВРР стають повноправними учасниками Паралімпійських ігор на рівні з іншими нозологіями. Та вже на Іграх-2000 у м. Сіднеї стався чи не найгучніший в історії паралімпійського спорту скандал, спричинений недосконалою системою класифікації та допуску до участі у змаганнях.

Збірна Іспанії з баскетболу впевнено перемогла на турнірі, втім після Ігор виявилось, що у складі команди більшість гравців не мають ВРР. Це стало відомо завдяки тому, що одним з гравців виявився журналіст під прикриттям Карлос Рібагорда, який одразу після Ігор оприлюднив результати журналістського розслідування. Слід зазначити, що кількісний склад збірних команд багатьох країн викликав сумніви, оскільки існуюча класифікація спортсменів з ВРР не була досконалою, а критерієм допуску був факт наявності розумової відсталості, визначений національною медичною установою кожної окремої країни. Таким чином, подібна класифікація мала ризики корупції та допуску в подальшому здорових спортсменів [13, 22].

У результаті скандалу МПК прийшов до висновку, що наявна система класифікації є недосконалою, а нозологічна група ВРР не може бути представлена у програмі Паралімпійських

ігор до вирішення зазначеної проблеми. Стратегія діяльності INAS після Ігор у Сіднеї була спрямована на вирішення двох глобальних завдань: повернення до Паралімпійських ігор та проведення власних міжнародних комплексних змагань, якими у результаті стали Глобальні ігри. У 2009 р. на Генеральній асамблеї МПК у Куала-Лумпур (Малайзія), після тривалих напрацювань, дискусій та змін у підходах до класифікації учасників, було прийнято рішення про повернення спортсменів з ВРР до участі в Паралімпійських іграх.

З 2004 р. на регулярній основі INAS починає проведення міжнародних комплексних змагань винятково для осіб з ВРР – Глобальних ігор. Вперше змагання відбулись у 2004 р. у Швеції, а з 2011 р. Ігри проходять раз на чотири роки (табл. 1). У 2019 р. INAS провів значні організаційні та ребрендингові зміни. Сама організація змінила назву на Virtus (World Intellectual Impairment Sport). Місія організації полягає у розвитку адаптивного спорту вищих досягнень серед спортсменів з ВРР. На змагання світового рівня здійснюється відбір учасників з найкращими результатами, фіксуються рекорди, а сама модель системи змагань максимально наближена до паралімпійської та, відповідно, олімпійської.

Міжнародний рух Спеціальні Олімпіади, на відміну від Virtus, концентрує зусилля на створенні максимально сприятливих умов для залучення осіб з ВРР до занять адаптивним спортом, у тому числі у змаганнях різного рівня [2, 4, 6, 23]. У Всесвітніх іграх Спеціальних Олімпіад, де беруть участь представники 190 країн, змагаються

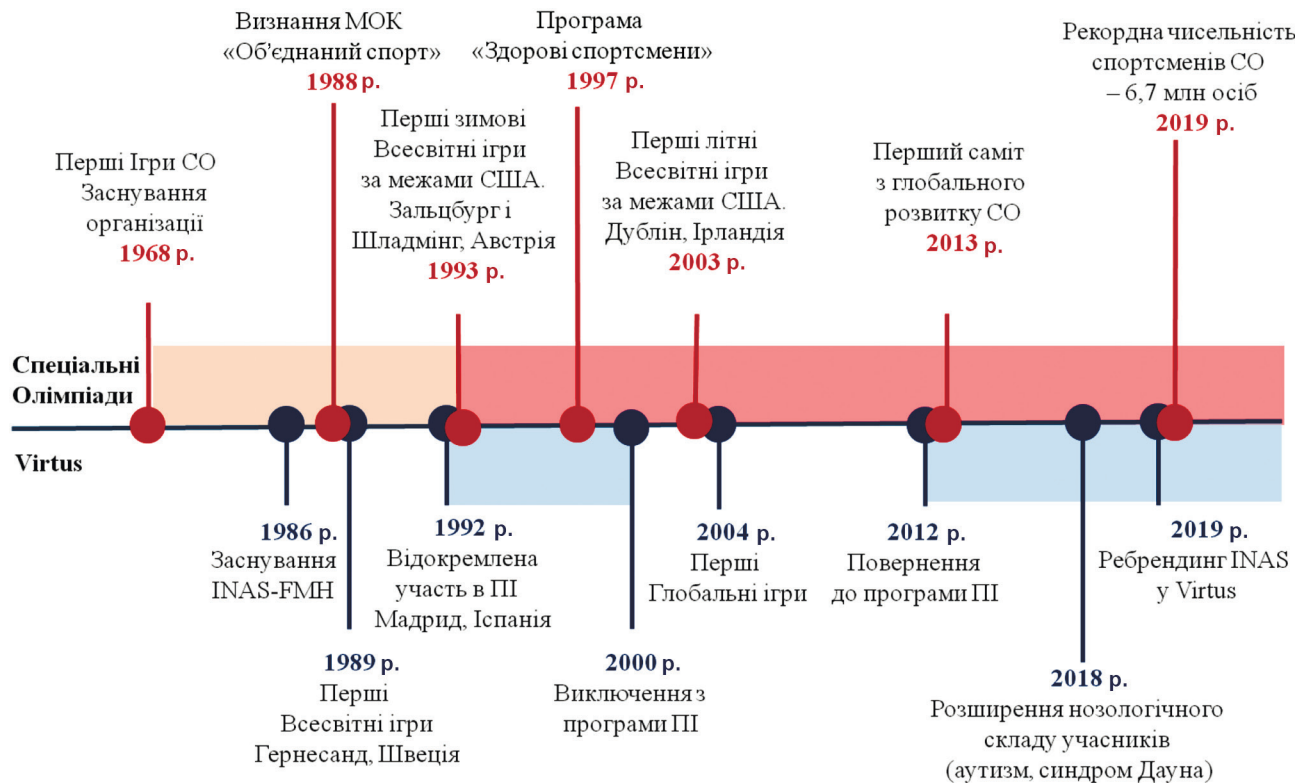

Рисунок 1 – Хронологія розвитку адаптивного спорту для осіб з ВРР в Спеціальних Олімпіадах та Virtus: ■ – проведення Всесвітніх ігор Спеціальних Олімпіад винятково в США; ■ – проведення Всесвітніх ігор в інших країнах світу; ■ – участь спортсменів з ВРР в Паралімпійських іграх

Примітки: СО – Спеціальні Олімпіади, МОК – Міжнародний олімпійський комітет, ПІ – Паралімпійські ігри, INAS-FMH – International Sports Federation for Persons with Mental Handicaps (Міжнародна спортивна федерація для осіб з інтелектуальними порушеннями)

спортсмени з різним рівнем підготовленості та майстерності. Згідно з офіційними статистичними даними організації, на сьогодні Спеціальні Олімпіади об'єднують 201 країну. Чисельність спортсменів Спеціальних Олімпіад становить понад 3,2 млн осіб [20, 24]. Слід зауважити, що окрім розвитку та розширення спортивної програми, міжнародна організація значну увагу приділяє питанням соціалізації, оздоровлення та інклюзії. Зокрема, серед найбільш популярних проєктів Спеціальної Олімпіади протягом багатьох років залишаються програми: «Об'єднаний спорт», «Здорові спортсмени», «Здорові громади».

Аналіз формування системи адаптивного спорту для осіб з ВРР дозволив визначити в хронологічній послідовності основні та важливі події, що вплинули на розвиток та функціонування адаптивного спорту у Спеціальних Олімпіадах та Virtus (рис. 1).

Головними змаганнями Спеціальних Олімпіад є Всесвітні ігри (літні і

зимові), що проходять один раз на два роки. У 1988 р. цей рух було офіційно визнано МОК, і він отримав виняткове право на використання у назві бренду «Olympic» за умови обов'язкового використання його у зв'язці зі «Special».

Висновки. Залучення людей з ВРР до занять адаптивним спортом відбулось набагато пізніше, ніж для людей з інвалідністю інших нозологічних груп. Формування міжнародної системи адаптивного спорту для осіб з ВРР, що розпочалось у 1960–1980-х роках, сьогодні найбільш широко відображене у двох міжнародних спортивних рухах: Спеціальні Олімпіади і Virtus. Незважаючи на те що діяльність цих організацій є спорідненою і спрямованою на залучення людей з ВРР до систематичних занять спортом, методологія їх діяльності, візія і вирішення соціальних завдань різняться. Так, Virtus, будучи в структурі паралімпійської системи, концентрує увагу на розвиток спорту вищих досягнень для людей з ВРР. Спеціальні Олімпіади

ди спрямовують зусилля на розбудову як масового спорту, так і підготовку до змагань міжнародного рівня з урахуванням індивідуальних можливостей учасників.

Перспективи подальших досліджень передбачають проведення наукових розвідок соціальної ролі напрямів розвитку адаптивного спорту осіб з ВРР, аналіз організаційних та функціональних особливостей формування системи адаптивного спорту для зазначеної нозологічної групи.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що відсутній будь-який конфлікт інтересів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бріскін Ю, Передерій А, Пітин М. Методичне забезпечення системи підготовки спортсменів Спеціальних Олімпіад. Український журнал медицини, біології та спорту. 2017; (1(3)):200-8.
2. Гончаренко Є, Когут І. Сталій розвиток Спеціальних Олімпіад: стратегічний план розвитку. Теорія і методика фізичного виховання і спорту [Інтернет]. 4 трав. 2022 [цитовано 7 черв. 2022]; (4):59-64. Доступ-

но на: <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2021.4.59-64>

3. Когут І. Соціально-гуманістичні засади розвитку адаптивної фізичної культури в Україні. Львів: СПОЛОМ; 2015. 284 с.

4. Когут І, Гончаренко Є. The role of «Unified Sport» voluntary service program of Special Olympiad in social capital formation. Theory and Methods of Physical Education and Sports [Інтернет]. 26 груд. 2014 [цитовано 7 черв. 2022]; (1):99-104. Доступно на: <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2015.1.99-104>

5. Когут І, Степанюк О. Соціально-гуманістична спрямованість волонтерської діяльності в адаптивному спорті. Теорія і методика фізичного виховання і спорту [Інтернет]. 3 лип. 2021 [цитовано 7 черв. 2022]; (1):82-7. Доступно на: <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2021;1:82-87>.

6. Матвеев СФ, Бріскін ЮА, Когут ІО, Данько ГВ [та ін.]. Історичні, організаційні та соціальні аспекти розвитку спорту інвалідів: навч. посібник. Київ: Аконіт; 2011. 250 с.

7. Передерій А, Смирновський СБ, Тевлін ЛД. Сучасні тенденції у спортивному русі осіб з відхиленням розумового розвитку. Український журнал медицини, біології та спорту [Інтернет]. 6 трав. 2022 [цитовано 7 черв. 2022]; 7(2(36)):303-12. Доступно на: <https://doi.org/10.26693/jmbs07.02.303>

8. Платонов ВН. Система підготовки спортсменів в олімпійському спорті. Общая теория и ее практические приложения. Кн. 1: Киев: Олимпийская лит.; 2015. 680 с.

9. Albaum C, Mills A, Morin D, Weiss JA. Attitudes toward people with intellectual disability associated with integrated sport participation. Adapted Physical Activity Quarterly [Інтернет]. 1 січ. 2022 [цитовано 7 черв. 2022]; 39(1):86-108. Доступно на: <https://doi.org/10.1123/apaq.2021-0006>

10. Atherton M, Russell D, Turner G. Playing to the flag: a history of deaf football and deaf footballers in Britain. The Sports Historian [Інтернет]. Трав. 1999 [цитовано 7 черв. 2022]; 19(1):38-60. Доступно на: <https://doi.org/10.1080/17460269909445807>

11. Bowers K, Corby D, Lambert V, Staines A, McVeigh T, McKeon M, Hoey E, Belton S, Meegan S, Walsh D, Trépel D, Griffin P, Sweeney MR. People with intellectual disability and their families' perspectives of Special Olympics Ireland. Journal of Intellectual Disabilities [Інтернет]. 31 груд. 2015 [цитовано 7 черв. 2022]; 20(4):354-70. Доступно на: <https://doi.org/10.1177/1744629515617059>

12. Burns J. The impact of intellectual disabilities on elite sports performance. International Review of Sport and Exercise Psychology [Інтернет]. Січ. 2015 [цитовано 7 черв. 2022]; 8(1):251-67. Доступно на: <https://doi.org/10.1080/1750984x.2015.1068830>

13. Burns J. The participation of people with intellectual disability in Parasports. Journal of Paralympic Research Group. 2020;(13):41-60.

14. Carew MT, Noor M, Burns J. The impact of exposure to media coverage of the 2012 Paralympic Games on mixed physical ability interactions. Journal of Community & Applied Social Psychology [Інтернет]. 8 листоп. 2018 [цитовано 7 черв. 2022]; 29(2):104-20. Доступно на: <https://doi.org/10.1002/casp.2387>

15. Cuskelly M, Moni K, McMahon M, Jobling A, Lloyd J, Leggatt-Cook C. Futures of adults with intellectual disability: staff expectations. Journal of Intellectual & Developmental Disability [Інтернет]. 6 жовт. 2020 [цитовано 7 черв.

2022]; 1-10. Доступно на: <https://doi.org/10.3109/13668250.2020.1814490>

16. Encyclopedia Britannica [Інтернет]. Special Olympics World Games; [цитовано 7 черв. 2022]. Доступно на: <https://www.britannica.com/story/special-olympics-world-games>

17. Kazuo O. The political, economic, social, and cultural significance of the paralympics. Journal of the Nippon Foundation Paralympic Research. Січ. 2016;(4):19-41.

18. Myśliwiec A, Damentko M. Global initiative of the Special Olympics movement for people with intellectual disabilities. Journal of Human Kinetics [Інтернет]. 1 берез. 2015 [цитовано 7 черв. 2022]; 45(1):253-9. Доступно на: <https://doi.org/10.1515/hukin-2015-0026>

19. Society of One Armed Golfers – Home [Інтернет]. Society of one armed golfers – history; [цитовано 10 трав. 2022]. Доступно на: <https://onearmgolf.org/about/history>

20. Specialolympics.org [Інтернет]. Special Olympics; [цитовано 20 трав. 2022]. Доступно на: <https://www.specialolympics.org>

Townsend RC. Sport, coaching and intellectual disability. Sports Coaching Review [Інтернет]. 3 лип. 2015 [цитовано 7 черв. 2022]; 4(2):162-5. Доступно на: <https://doi.org/10.1080/21640629.2016.1160491>

22. Van Dijk A, Daďová K, Martinková I. Intellectual disability sport and Paralympic classification. Auc kinarthropologica [Інтернет]. 30 черв. 2017 [цитовано 7 черв. 2022]; 53(1):21-34. Доступно на: <https://doi.org/10.14712/23366052.2017.2>

23. Virtus – World Intellectual Impairment Sport [Інтернет]. VIRTUS – world intellectual impairment sport; [цитовано 28 трав. 2022]. Доступно на: <https://www.virtus.sport>

24. Webb A, Richelieu A. Seeing is believing: special olympics events and the society of the spectacle. Event Management [Інтернет]. 2021 [цитовано 7 черв. 2022]. Доступно на: <https://doi.org/10.3727/152599521x16192004803539>

25. Weiss JA, Robinson S, Harlow M, Mosher A, Fraser Thomas J, Balogh R, Lunsky Y. Individual and contextual predictors of retention in Special Olympics for youth with intellectual disability: who stays involved? Journal of Intellectual Disability Research [Інтернет]. 11 трав. 2020 [цитовано 7 черв. 2022]; 64(7):512-23. Доступно на: <https://doi.org/10.1111/jir.12731>

LITERATURE

1. Briskin Y, Perederiy A, Pitin M. Methodological support of the system of training of Special Olympics athletes. Ukrainykyi zhurnal medytsyny, biolohii ta sportu. 2017;(1(3)):200-8.

2. Honcharenko Y, Kohut I. Sustainable development of Special Olympics: strategic development plan. Teoriia i metodyka fizykhovannia i sportu [Internet]. 4 May 2022 [cited 7 Jun 2022]; (4):59-64. Available at: <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2021.4.59-64>

3. Kohut I. Sociohumanistic principles of adaptive physical culture development in Ukraine. Lviv: SPOLOM; 2015. 284 p.

4. Kohut I, Honcharenko Y. The role of «Unified Sport» voluntary service program of Special Olympiad in social capital formation. Theory and Methods of Physical Education and Sports [Internet]. 26 Dec 2014 [cited 7 Jun 2022]; (1):99-104. Available at: <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2015.1.99-104>

5. Kohut I, Stepaniuk O. Sociohumanistic orientation of volunteer activity in adaptive

sport. Teoriia i metodyka fizykhovannia i sportu [Internet]. 3 Jul 2021 [cited 7 Jun 2022]; (1):82-7. Available at: <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2021;1:82-87>.

6. Matveev SF, Briskin YA, Kohut IO, Danko GV [et al]. Historical, organizational and social aspects of the development of sports for the disabled: a textbook. Kyiv: Akonit.; 2011. 250 p.

7. Perederiy A, Smirnovsky SB, Tevlin LD. Current trends in the sports movement of people with mental retardation. Ukrainykyi zhurnal medytsyny, biolohii ta sportu [Internet]. 6 May 2022 [cited 7 Jun 2022]; 7(2(36)):303-12. Available at: <https://doi.org/10.26693/jmbs07.02.303>

8. Platonov VN. System of athletes' preparation in the Olympic sport. General theory and its practical applications: Book 1. Kiev: Olimpiyskaya literatura; 2015. 680 p.

9. Albaum C, Mills A, Morin D, Weiss JA. Attitudes toward people with intellectual disability associated with integrated sport participation. Adapted Physical Activity Quarterly [Інтернет]. 1 січ. 2022 [цитовано 7 черв. 2022]; 39(1):86-108. Доступно на: <https://doi.org/10.1123/apaq.2021-0006>

10. Atherton M, Russell D, Turner G. Playing to the flag: a history of deaf football and deaf footballers in Britain. The Sports Historian [Інтернет]. Трав. 1999 [цитовано 7 черв. 2022]; 19(1):38-60. Доступно на: <https://doi.org/10.1080/17460269909445807>

11. Bowers K, Corby D, Lambert V, Staines A, McVeigh T, McKeon M, Hoey E, Belton S, Meegan S, Walsh D, Trépel D, Griffin P, Sweeney MR. People with intellectual disability and their families' perspectives of Special Olympics Ireland. Journal of Intellectual Disabilities [Інтернет]. 31 груд. 2015 [цитовано 7 черв. 2022]; 20(4):354-70. Доступно на: <https://doi.org/10.1177/1744629515617059>

12. Burns J. The impact of intellectual disabilities on elite sports performance. International Review of Sport and Exercise Psychology [Інтернет]. Січ. 2015 [цитовано 7 черв. 2022]; 8(1):251-67. Доступно на: <https://doi.org/10.1080/1750984x.2015.1068830>

13. Burns J. The participation of people with intellectual disability in Parasports. Journal of Paralympic Research Group. 2020;(13):41-60.

14. Carew MT, Noor M, Burns J. The impact of exposure to media coverage of the 2012 Paralympic Games on mixed physical ability interactions. Journal of Community & Applied Social Psychology [Інтернет]. 8 листоп. 2018 [цитовано 7 черв. 2022]; 29(2):104-20. Доступно на: <https://doi.org/10.1002/casp.2387>

15. Cuskelly M, Moni K, McMahon M, Jobling A, Lloyd J, Leggatt-Cook C. Futures of adults with intellectual disability: staff expectations. Journal of Intellectual & Developmental Disability [Інтернет]. 6 жовт. 2020 [цитовано 7 черв. 2022]; 1-10. Доступно на: <https://doi.org/10.3109/13668250.2020.1814490>

16. Encyclopedia Britannica [Інтернет]. Special Olympics World Games; [цитовано 7 черв. 2022]. Доступно на: <https://www.britannica.com/story/special-olympics-world-games>

17. Kazuo O. The political, economic, social, and cultural significance of the paralympics. Journal of the Nippon Foundation Paralympic Research. Січ. 2016;(4):19-41.

18. Myśliwiec A, Damentko M. Global initiative of the Special Olympics movement for people with intellectual disabilities. Journal of Human Kinetics [Інтернет]. 1 берез. 2015 [цитовано 7 черв. 2022]; 45(1):253-9. Доступно на: <https://doi.org/10.1515/hukin-2015-0026>

19. Society of One Armed Golfers – Home [Інтернет]. Society of one armed golfers – history; [цитовано 10 трав. 2022]. Доступно на: <https://onearmgolf.org/about/history>

20. Specialolympics.org [Інтернет]. Special Olympics; [цитовано 20 трав. 2022]. Доступно на: <https://www.specialolympics.org>

Townsend RC. Sport, coaching and intellectual disability. *Sports Coaching Review* [Інтернет]. 3 лип. 2015 [цитовано 7 черв. 2022]; 4(2):162-5. Доступно на: <https://doi.org/10.1080/21640629.2016.1160491>

22. Van Dijk A, Dad'ová K, Martínková I. Intellectual disability sport and Paralympic

classification. *Auc kinanthropologica* [Інтернет]. 30 черв. 2017 [цитовано 7 черв. 2022]; 53(1):21-34. Доступно на: <https://doi.org/10.14712/23366052.2017.2>

23. Virtus – World Intellectual Impairment Sport [Інтернет]. VIRTUS – world intellectual impairment sport; [цитовано 28 трав. 2022]. Доступно на: <https://www.virtus.sport>

24. Webb A, Richelieu A. Seeing is believing: special olympics events and the society of the spectacle. *Event Management* [Інтернет]. 2021 [цитовано 7 черв. 2022]. Доступно на: <https://doi.org/10.3727/152599521x16192004803539>

25. Weiss JA, Robinson S, Harlow M, Mosher A, Fraser Thomas J, Balogh R, Lunskey Y. Individual and contextual predictors of retention in Special Olympics for youth with intellectual disability: who stays involved? *Journal of Intellectual Disability Research* [Інтернет]. 11 трав. 2020 [цитовано 7 черв. 2022]; 64(7):512-23. Доступно на: <https://doi.org/10.1111/jir.12731>

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Гончаренко Євген Володимирович ORCID: 0000-0002-7196-3061, vespo.vaulter@gmail.com

Когут Ірина Олександрівна <https://orcid.org/0000-0002-8862-9545>, kogut_irina@ukr.net

Національний університет фізичного виховання і спорту України,
вул. Фізкультури 1, м. Київ, 03150, Україна

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Goncharenko Ievgen ORCID: 0000-0002-7196-3061, vespo.vaulter@gmail.com

Kogut Iryna <https://orcid.org/0000-0002-8862-9545>, kogut_irina@ukr.net

National University of Ukraine on Physical Education and Sport
Fizkul'tury str. 1, Kyiv, 03150, Ukraine

Надійшла 11.05.2022